

La progression constante des solaires agricoles et des participations coopératives en espèces, existence d'une masse de salaires industriels, l'arrivée de cadres, d'administratifs et d'enseignants de l'extérieur, accroît sans cesse la demande locale d'objets manufacturés, dont certains sont fabriqués sur place, et celle de logements, ainsi que de biens alimentaires pour une population qui ne cultive plus toujours ses propres fruits et légumes. Ainsi les fonctions centrales, administratives, commerciales, sociales et culturelles se développent dans la ville où elle provoquent l'accroissement d'un secteur tertiaire qui regroupait déjà 29% des travailleurs en 1960.

Usines d'implantation récente, équipements nouveaux, quartier neuf d'habitation, création de jardins destinés aux citadins opèrent graduellement une poussée de la zone urbaine qui fait pression sur la zone rurale: la zone urbaine qui représentait 2,25% de la surface totale du territoire de Nagyköros en 1949 en représente 3,65% en 1968. Et l'on assiste inversement à un mouvement centrifuge de la population en direction de la zone urbaine, où se concentre 80% de la population de la ville en 1969 contre 60% en 1949. Et comme il s'agit de la même communauté urbaine, „ville” et campagne s'y interpenètrent dans d'étroites relations.

Aussi apparaît-il bien que c'est dans une sorte de concentration de ses propres capacités et possibilités que Nagyköros s'est développée depuis la Libération et continue de la faire. Toute la série des opérations allant de la formation professionnelle de base à d'exportation de ses produits finis se passe sur son propre territoire. Elle n'exerce qu'une très faible action régionale mais le nombre de ses habitants demeure sensiblement le même. Elle retient sur place sa main-d'oeuvre et intègre les cadres nécessaires à son industrie et à son agriculture. Il semble que ce doit être les types de rapports qui existent et se développent entre les zones rurale et urbaine qui influenceront les formes de son évolution; ce qui amène à évoquer les problèmes d'organisation territoriale du vaste „monde des tanya” qui entoure la „ville”. Les solutions préconisées depuis 25 ans pour sa réorganisation oscillent entre 2 pôles: y créer des centres de fermes collectives, voire des regroupements d'habitat; ou bien agglomérer à la zone urbaine d'anciens habitants de „tanya”, dont une partie continuera à rallier quotidiennement son travail agricole en zone rurale comme il en a toujours été.

On peut se demander si des regroupements d'habitat assortis de quelques équipements de base autour des centres de production des fermes coopératives de Nagyköros ne pourraient pas y jouer le rôle de catalyseur du „monde des tanya”, en même temps qu'ils y représenteraient une extension de la zone urbaine de la ville, sous forme de hameaux. Une amélioration du réseau routier et la création de services de microbus entre ces hameaux et la zone urbaine reviendrait peut-être moins cher en infrastructures, et serviraient peut-être plus efficacement les agriculteurs et leurs fermes collectives que la sédentarisation „en ville” d'une main-d'oeuvre appelée à travailler en zone rurale.

Radó Sándor 75 éves. DR. RADÓ SÁNDOR, a földrajztudományok doktora nevével és szereplésével igen gyakran találkozok manapság nem csupán a hazai és a nemzetközi geográfus és térképész társadalom a szaktudományos könyvek szerzői között, különböző folyóiratok krónika rovatában, hanem a mindennapok embere is. Ez egyben azt is jelenti, hogy RADÓ SÁNDOR tudományos életműve, rendkívül széles körű földrajzi és térképészeti munkássága korántsem kizárólag a szakmabeliekhez szól, hanem abból bőségesen táplálkozhatnak azok a közvetlen társadalmi igények, amelyek a tér tudományával bárminemű kapcsolatba kerülnek. Márpedig a XX. sz. utolsó harmadát jellemző információrobbanásból kivezető, egyik leghatékonyabb módszernek mindenképpen a térkép bizonyul — amit számos fórumon hangsúlyozott az utóbbi években RADÓ SÁNDOR —, mivel a térkép gyors áttekintést nyújthat a természet és a társadalom különböző tényezőinek adatairól, összefüggéseiről, térben és időben történő változásairól.

A II. világháború háttérében folyt „titkos háború” igazságáról 1972-ben megjelent „Dóra jelenti . . .” c. könyv világszerte óriási sikert aratott. Ezt a megállapítást fémjelzi, hogy hazánkban immár a 3. kiadást készítik elő. Külföldön 16 nyelven látott napvilágot és 4 további nyelven történő megjelenése van folyamatban. Ez a könyv nem csupán a fasizmus elleni gigászi küzdelem egy igen fontos területén tevékenykedők igazságának és helytállásának állít emléket, hanem RADÓ SÁNDOR teljes életművének értékeléséhez, politikai helytállásának tiszteletéhez is alapot nyújt.

Köztudott, hogy RADÓ SÁNDOR életének delén túl, 1955-ben térhetett vissza Magyarországra, 36 évi kényszerű távollét után.

Az elmúlt 20 évben mind a hazai, mind pedig a nemzetközi tudományos sajtó életútjának születési évfordulóhoz kötődő állomásain megemlékezett eredményeiről. Ezek a megemlékezések azonban minden alkalommal igen fontos, s talán az előzőeket is felülmúló tudományos eredményeket sorakoztattak fel. Most, életének 75. évében, újabb nagyszerű tudományos vállalkozások sikeres befejezéséről adhatunk számot és köszönetünket meg azokat a kutatók, a tervező szervek és a földrajz iránt érdeklődő emberek nevében.

Folyóiratunk hasábjain megemlékeztünk RADÓ SÁNDOR 70. születésnapjáról, majd az 1973-ban, az Állami Díj I. fokozatával való kitüntetése alkalmából. Ez az emlékezés nem kívánja megismételni a korábbi cikkekben felsorolt, méltatásul szolgáló adatokat. Úgy érezzük, nem is tudnánk ma egy ilyen gazdag életmű teljes leltárát bemutatni és értékelni. Ezért most az utóbbi 5 év két legnagyobb tudományos vállalkozására szeretnénk szorítkozni, amely híven kifejezi, hogy RADÓ SÁNDOR tevékenysége nem lankad, sőt a kor igényének megfelelő, úttörő vállalkozás koncepciójának kidolgozására és irányítására is futja erejéből.

Eppen születésnapja idején látott napvilágot a „Magyarország tervezési-gazdasági körzetei” c. 6 kötetes regionális atlaszszorozat, amely a magyar kartográfia eddigi legnagyobb és úttörő vállalkozása volt. Ezt a megállapítást talán az igazolhatja legjobban, hogy külföldön sem találtunk ilyen mélységű, tematikai gazdaságú regionális — országunk egészét bemutató — térképi feldolgozást. Az atlaszszorozat hazánk térszerkezetének részletes — községi és üzemi adatokkal jellemzett — bemutatásával nem csupán a területi kutatásokkal foglalkozó tudományágaknak nyújt alapvető adatokat, hanem a tervező, főhatósági, tanácsi szervezetek is rendkívül fontos alapot teremt az ágazati, kommunális és egyéb döntések területi határainak pontosabb megítéléséhez. A kötetenként mintegy 60—80 térképoldal terjedelmű alkotás többszáz kisebb-nagyobb méretarányú térképe tudományunk, a geográfia számára nemcsak amiatt nélkülözhetetlen, mivel egyazon atlaszban az adatok sokaságának ábrázolása és mérhetősége a hozzáférhetőséget optimálissá teszi, hanem azért is, mert a különböző szaktudományos térképek egymásutáni és térbeli tanulmányozása a kutatás folyamatában gondolkodásra, gondolatok születésére ösztönöz. Bár még az atlaszok hazai és nemzetközi tudományos értékelése idő hiányában nem történhetett meg, megítélésünk szerint az atlaszok eredményesen töltik be hivatásukat, mivel a feldolgozott adatok mennyisége mindenképpen biztosítani képes, hogy a felhasználók gyorsan és teljes körű áttekintést nyerjenek adott területek természeti adottságainak, kommunális és szociális ellátottságának térbeli sajátosságairól, színvonalbeli különbségeiről.

Ugyancsak ebben az évben örülhettünk az 1 : 2 500 000 világtérkép megjelenésének, amelyet RADÓ SÁNDOR irányításával hét szocialista ország kartográfusai közösen készítettek. A 273 szelvénylapból álló térképmű megítélésünk szerint ugyancsak világraszóló alkotás, amely egységes szerkezetével, ábrázolásmódjával és kivitelezésével optimálisan használható fel.

RADÓ SÁNDOR alkotó kedve és energiája nem lankad. Jelenleg készíti a nagy sikert aratott és számos kiadást megért „Nemzetközi Almanach” teljesen átdolgozott, új kiadását. Neves külföldi és hazai résztvevőkkel az idén immár tizenharmadik alkalommal rendezte meg a térképkiallításal egybekötött tudományos tanácskozást.

RADÓ professzor továbbra is aktívan részt vesz a tudományos testületi munkában, elnöke a Magyar Földrajzi Társaságnak, tagja a MTA Földrajzi Bizottságának, elnöke az MTA Térképészeti Albizottságának. Irányítja több hazai kartográfiai szerkesztő bizottság munkáját, s a Nemzetközi Térképészeti Társulás (ICA) Tematikus térképek bizottságának elnöki tisztét tölti be stb.

RADÓ SÁNDOR Kossuth- és Állami-díjas ny. egyetemi tanárt sok évtizedes tudományos alkotó, tudományos szervező és -irányító, valamint a haladó emberiség ügyét szolgáló, odaadó munkásságáért az Elnöki Tanács a Munka Vörös Zászló érdemrenddel tüntette ki. Ehhez szívből gratulálunk és 75. születésnapja alkalmából a Földrajztudományi Kutató Intézet valamennyi dolgozója, a Földrajzi Értesítő olvasói, az egész magyar geográfus társadalom nevében szeretettel köszöntjük. Kívánunk sokoldalú tudományos, testületi munkásságához és közéleti tevékenységéhez töretlen munkakedvet és jó egészséget.

DR. RÉTVÁRI LÁSZLÓ